

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія суспільних дисциплін і правознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О. Жильцов
« 0 » вересня 2016 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІЛОСОФІЯ**

Галузь знань 0306 Менеджмент і адміністрування
Спеціальності: 5.03060101 Організація виробництва

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Ідентифікаційний код 02136554 Начальник відділу моніторингу якості освіти Програма № <u>2024</u> (підпис) (прізвище, ініціали) « <u>0</u> » 20 <u>16</u> р.
--

Київ – 2016 рік

Робоча програма з дисципліни «Філософія» для студентів галузі знань 0306 Менеджмент і адміністрування, спеціальності 5.03060101 Організація виробництва.

Розробник: Нос Н.М., викладач циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства

Протокол від «29» серпня 2016 року № 1

Голова циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства (Н.К.Бурдіна)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
<p>Кількість кредитів – 2,5</p> <p>Модулів – 3</p> <p>Змістових модулів – 3</p> <p>Загальна кількість годин – 90</p> <p>Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3</p>	<p>Галузь знань 0306 «Менеджмент і адміністрування»</p> <p>Спеціальності: 5.03060101 «Організація виробництва»</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень: молодший спеціаліст</p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: 2</p> <p>Семестр: 3</p> <p>Аудиторні заняття: 60 год., з них:</p> <p>Лекції (теоретична підготовка): 22 год.</p> <p>Семінарські заняття: 20 год.</p> <p>Індивідуальні заняття: 12 год.</p> <p>Модульний контроль: 6 год.</p> <p>Самостійна робота: 30 год.</p> <p>Вид контролю: <u>екзамен</u></p>

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Вивчення філософії має на меті надати можливість розуміння загальних закономірностей існування й розвитку світобудови у контексті вивчення філософських основ й релігійної толерантності крізь призму учіння релігієзнавства

Тому завдання курсу філософії полягає в тому, щоб ознайомити студентів з історичним та логічним методами дослідження, методом сходження від абстрактного до конкретного як необхідною умовою пізнання. Розкрити закономірності розвитку людини як головного об'єкта дослідження, навчити знаходити головні ланки причинно-наслідкових зв'язків і відрізнити їх від побічних, як у матеріальних, так і в духовних процесах; прослідкувати закономірності об'єктивації й матеріалізації ідей на прикладах діяльності зарубіжних та вітчизняних діячів науки та практики, виробити навички аргументації власних переконань.

До завдань курсу релігієзнавства слід віднести пояснення розділів академічного релігієзнавства та його змісту і функцій, розгляд проблеми походження релігії, різних підходів її тлумачення, розкриття сутності релігійного феномену й ознайомлення студентів з різними типами релігійних вірувань, починаючи з ранніх форм, родоплемінних релігій, аж до етнічних і світових, а також популярних на теренах України.

У студента мають бути сформовані такі предметні **компетентності**:

- Здатність називати та пояснювати функції та методів філософії та релігієзнавства, основні етапи розвитку філософської думки, головних понять та категорій філософії, ключових політико-філософських концепцій;
- здатність визначати основні напрямки філософських досліджень;
- вміння називати та аналізувати сучасні філософські течії;
- готовність до вирішення питань моралі з точки зору різних етичних теорій;
- знання основних релігійних традицій світу та сакральних книг народів світу;
- готовність свідомо орієнтуватись в цінностях сучасного людства, грамотно оцінювати і аналізувати ціннісні аспекти розвитку культури сучасної цивілізації.
- здатність використовувати традиційні філософські методи в пізнанні та духовно-практичні засоби вирішення світоглядних та методологічних проблем в історії людства;
- готовність користуватися адекватними поняттями, будувати судження та робити вірні висновки, аналізувати філософські тексти, наводити приклади та робити порівняння, робити аналіз та встановлювати зв'язки;
- готовність оперувати набутими філософськими знаннями при виробленні власної світоглядної позиції; обґрунтовувати власну думку, спираючись на досягнення світової та вітчизняної філософії.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ I

Гуманістичний зміст історії виникнення і розвитку філософських проблем

Лекція 1. Філософія, її гуманістичний зміст та призначення (2 год.)

Походження терміну “філософія”. Предмет і функції філософії. Світоглядна функція філософії. Світогляд, його структура і функції. Міждисциплінарні зв’язки. Типи світогляду. Філософія і наука. Філософія і релігія. Філософія і мистецтво. Філософські проблеми і дисципліни. Специфічність філософського знання. Філософська методологія.

Філософія, її гуманістичний зміст та призначення.

Основні поняття теми: світогляд, парадигма, філософія, історія філософії, філософія історії, онтологія, філософська антропологія, гносеологія, епістемологія, етика, естетика.

Лекція 2. Філософія стародавнього світу (2 год.)

Філософія стародавнього Сходу. Найважливіші особливості давньосхідної філософії.

Антична філософія. Проблема щастя. Морально-етична проблематика у творчості Сократа, Демокріта, Платона, Арістотеля, Епікура. Вчення Конфуція про людину. Історичні зміни предмету філософії.

Основні поняття теми: фізис, архе, субстанція, атом, космос, хаос, категорія, світ, матерія, ідея, форма, субстанція, буття, діалектика, софістика, метафізика, даосизм, конфуціанство, буддизм, інь, ян, моїзм, дао, де, ці, жень.

Семінар 1. Філософія стародавнього світу (2 год.)

Семінар 2. Філософія епохи Середніх віків та доби Відродження (2 год.)

Лекція 3. Філософія Нового часу (2 год.)

Філософія Нового часу і якісно нова спрямованість філософії в епоху ранніх буржуазних революцій. Пошуки продуктивного методу пізнання: емпіризм, раціоналізм. Класична німецька філософія. Особливе місце німецької класичної філософії у загальному розвитку західноєвропейської філософії.

Основні поняття теми: індукція, дедукція, метод, закон, об’єкт, суб’єкт, деїзм, емпіризм, раціоналізм, сенсуалізм, теодицея, розвиток, гегельянство, класична філософія.

Семінар 3. Німецька класична філософія та марксизм (2 год.)

Лекція 4. Філософія у XIX – XX століттях (2 год.)

Західна філософія у ХІХ столітті. Сучасна некласична філософія. Порівняльна характеристика вихідних ідей класичної та некласичної філософії. Особливості некласичної філософії ХІХ ст. Програми радикального оновлення філософії (К. Маркс та Ф. Енгельс), філософія життя, С. К'єркегор, позитивізм.

Західна філософія ХХ століття. Некласична філософія ХХ ст. : основні напрямки та їх особливості. Критика західної цивілізації, сцієнтизм та антисцієнтизм, проблеми ірраціонального та несвідомого.

Філософська антропологія, релігійна філософія ХХ ст. Позитивізм. Філософія екзистенціалізму. Ніцше, Фрейд, Камю, Хайдеггер, Сартр.

Філософія ХІХ – ХХ століть: напрямки, проблематика.

Основні поняття теми: марксизм, позитивізм, неопозитивізм, сцієнтизм, антисцієнтизм, екзистенціалізм, філософія життя, воля, вибір, екзистенція, відчай, життя, ірраціональне, надлюдина, атеїзм, нігілізм, абсурд, верифікація, несвідоме, феномен.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ II

Філософські проблеми буття світу і людини

Лекція 5. Основні проблеми онтології та теорії пізнання (2 год.)

Філософський сенс категорії буття. Типи онтології: реалізм, матеріалізм, ідеалізм, монізм, дуалізм, плуралізм. Буття людське та позалюдське. Буття і небуття. Буття і суще. Буття і субстанція. Буття і реальність. Реальність об'єктивна і суб'єктивна. Реальність процесів, станів, речей, властивостей та відносин.

Матерія як філософська категорія. Простір і час як форми існування світу.

Філософська категоризація світу. Основні онтологічні категорії: єдине і багатоманітне, ціле і частина, зміст і форма, одиничне і загальне, можливість і дійсність.

Теорія пізнання: вихідні принципи. Суб'єкт та об'єкт пізнання, їх взаємозв'язок. Чуттєве і раціональне, емпіричне і теоретичне, абстрактне і конкретне в пізнанні. Опосередковане (раціональне, інтелектуальне, інтелігібельне) та безпосереднє (ірраціональне, містичне, "вчуваюче") пізнання. Пізнання і знання. Проблема істини в теорії пізнання.

Семінар 4. Основні проблеми онтології та теорії пізнання (2 год.)

Лекція 6. Людина як предмет філософського дослідження і суб'єкт соціальних відносин – 2 год.

Унікальність та універсальність феномену людини в світі. Проблема сутності та існування людини. Есенціалістський та екзистенціалістський підходи до розуміння людини. Свобода, творчість, відповідальність як ознаки людського буття. Інтелект, воля, віра, почуття як прояви людського єства.

Життя і смерть в духовному досвіді людства.

Буття людини в суспільстві. Суспільна позиція особи, її соціальна роль і

взаємодія із соціальною нормою. Історичні типи взаємовідносин особи і суспільства. Відчуження людини в сучасному суспільстві. Різноманітність форм самореалізації людини.

Людське буття як “спів-буття”. Проблема людської самості. “Я” та “інші”. Проблема інтерсуб’єктивності. Індивідуально-особистісне і соціально-колективістське.

Семинар 5. Людина як предмет філософського дослідження і суб’єкт соціальних відносин (2 год.)

Навчально-методична карта дисципліни «Філософія»

Разом: 108 год., лекції – 22 год., семінарські заняття – 20 год., індивідуальна робота – 12 год., самостійна робота – 48 год., підсумковий контроль – 6 год.

Модуль	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3		
Назва модуля	Гуманістичний зміст історії виникнення і розвитку філософських проблем				Філософські проблеми буття світу і людини				Гносеологія та методологія науки		
Лекції	Філософія, її гуманістичний зміст та призначення	Філософія стародавнього світу	Філософія Нового часу	Філософія у XIX – XX століттях	Основні проблеми онтології та теорії пізнання	Людина як предмет філософського дослідження і суб'єкт соціальних відносин	Філософія свідомості	Суспільство як предмет філософії	Теорія пізнання	Філософія та методологія	Філософія мови
Семінари		Філософія стародавнього світу	Філософія епохи Середніх віків та доби Відродження	Німецька класична філософія та марксизм	Основні проблеми онтології та теорії пізнання	Людина як предмет філософського дослідження і суб'єкт соціальних відносин	Філософія свідомості	Суспільство як предмет філософії	Теорія пізнання	Філософія та методологія	Філософія мови
Самостійна робота	Табл. 6.1.										
Види поточного контролю	МКР				МКР				МКР		
Підсумковий контроль	Екзамен										

1. Структура навчальної дисципліни

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторні	Лекції	Семінари	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Змістовний модуль I.								
Гуманістичний зміст історії виникнення і розвитку філософських проблем								
1.	Філософія як соціокультурний феномен	4	4	2		2		
2.	Категорії філософії, їх зміст і функції	4	2		2			
3.	Філософія стародавнього світу	6	4	2	2		2	
4.	Філософія епохи Середніх віків та доби Відродження	6	4	2		2	2	
5.	Філософія Нового часу. Німецька класична філософія та марксизм	6	4	2	2		2	
6.	Філософія у ХІХ – ХХ століттях.	6	4	2	2		2	
7.	Традиції та особливості розвитку філософської думки в Україні	8	6	2	2		2	2
		36	26	12	10	4	10	
Змістовий модуль II. Філософські проблеми буття світу і людини								
8.	Філософське вчення про буття	10	6	2	2	2	4	
9.	Людина як предмет філософського осягнення	8	4	2	2		2	
10.	Філософія свідомості	6	2		2		2	
11.	Суспільство як предмет філософії	10	6	2		2	2	2
		34	18	6	6	4	10	
Змістовий модуль III. Гносеологія та методологія науки								
12.	Теорія пізнання	10	4	2		2	4	
13.	Філософія та методологія	10	4	2	2		4	
14.	Філософія мови	12	6		2	2	2	2
		32	14	4	4	4	10	
	Всього	90	60	22	20	12	30	6

2. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософія стародавнього світу	2
2	Філософія епохи Середніх віків та доби Відродження	2
3	Німецька класична філософія та марксизм	2
4	Основні проблеми онтології та теорії пізнання	2
5	Людина як предмет філософського дослідження і суб'єкт соціальних відносин	2
6	Філософія свідомості	2
7	Суспільство як предмет філософії	2
8	Теорія пізнання	2
9	Філософія та методологія	2
10	Філософія мови	2

3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів
1	Сутність, особливості та функції філософії	2	5
2	Історичні типи розвитку філософського знання	2	10
3	Предметні області філософії. Філософія права	2	5
4	Філософський зміст проблеми буття	4	5
5	Проблема пізнання	2	5
6	Філософська антропологія. Мета і цінність людського життя	2	5
7	Діалектика та її альтернативи	2	5
8	Сучасна світова філософія	2	5
9	Теорія пізнання	4	5
10	Філософія та методологія	4	5
11	Філософія мови	2	5
Разом		30 год.	60 балів

8. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації:

індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення:

репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю:

під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання:

навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

9. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Філософія» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у європейську (рейтингову) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

вид роботи	максимальна кількість балів за один вид роботи
1. Відвідування лекцій	1
2. Відвідування семінарів (практичних)	1
3. Виконання завдання для самостійної роботи	5
4. Робота на семінарському занятті (доповідь, виступ, повідомлення, участь в дискусії)	10
5. Опрацювання фахових джерел	10
6. Написання реферату	15
7. Виконання модульної контрольної роботи	25
9. Виконання тестового контролю (експрес-контролю)	10
10. Творча робота, есе	20

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, доповідь, повідомлення, дискусія.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.
- **Комп'ютерного контролю:** тестові програми.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.2

Шкала оцінювання засвоєння студентом навчального матеріалу

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу, з, можливими незначними недоліками.
B	82-89	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75-81	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок.
D	69-74	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань (умінь), з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34	Незадовільно з можливістю повторного прослуховування досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.
- ✓

РОЗРАХУНОК БАЛІВ

вид роботи	максимальна кількість балів за один вид роботи	обов'язкова кількість виконаних завдань за курс	максимальна кількість балів за всі види роботи
1. Відвідування лекцій	1	14	14
2. Відвідування семінарів (практичних)	1	4	4
3. Виконання завдання для самостійної роботи	5	12	60
4. Робота на семінарському занятті (доповідь, виступ, повідомлення, участь в дискусії)	10	4	40
6. Виконання модульної контрольної роботи	25	3	75
Всього			1,89
Коефіцієнт	1,89		

10. Методичне забезпечення

- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

Очікувані результати:

В результаті вивчення дисципліни «Філософія» студент:

- називає та пояснює функції та методів філософії та релігієзнавства, основні етапи розвитку філософської думки, головні поняття та категорій філософії, ключові політико-філософські концепції;
- визначає основні напрямки філософських досліджень;
- називає та аналізує сучасні філософські течії;
- вирішує питання моралі з точки зору різних етичних теорій;
- називає та пояснює основні релігійні традиції світу та сакральні книги народів світу;

- орієнтується в цінностях сучасного людства, грамотно оцінює і аналізує ціннісні аспекти розвитку культури сучасної цивілізації.
- використовує традиційні філософські методи в пізнанні та духовно-практичні засоби вирішення світоглядних та методологічних проблем в історії людства;
- користується адекватними поняттями, будує судження та робить вірні висновки, аналізує філософські тексти, наводить приклади та робить порівняння, здійснює аналіз та встановлює зв'язки;
- оперує набутими філософськими знаннями при виробленні власної світоглядної позиції; обґрунтовує власну думку, спираючись на досягнення світової та вітчизняної філософії.

11. Рекомендована література

Базова

1. Арутюнов В. Філософія [Навчально-методичний посібник] / В. Арутюнов, С. Бондар. – К.: Аспект-Поліграф, 2008. – 309 с.
2. Бойко О. Філософія: курс лекцій: У 2-х ч / [уклад. О. Бойко]. – Суми, 2010. – Ч. 1. Історія світової та української філософії. – 187 с.
3. Бойко О. Філософія: курс лекцій: У 2-х ч / [уклад. О. Бойко]. – Суми, 2010. – Ч. 2. Філософські системи. – 179 с.
4. Губерський Л. Філософія: Хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. Л. Губерського – К.: Знання, 2009. – 621 с.
5. Огнев'юк В. Філософія. Історія філософії: Підручник / В. Огнев'юк, І. Утюж. – К.: Грамота, 2010. – 256 с.
6. Огнев'юк В. Освіта в системі цінностей сталого людського досвіду / В. Огнев'юк. – К: Знання України, 2003.
7. Причепій Є. Філософія: Підручник / Є. Причепій, А. Черній, Л. Чекаль – К.: Академвидав, 2007.
8. Докаш В. Релігієзнавство: Навчальний посібник / За ред. В. Докаша, Г. Коцур та ін. – Чернівці: Рута, 2008. – 288 с.
9. Колодний А. Основи релігієзнавства. Курс лекцій. - К., 2006.
10. Лешан В. Релігієзнавство. Кредитно-модульна система навчання: Підручник / Володимир Лешан, Ярослав Чорненький. – Чернівці, 2011. – 632 с.
11. Мозговий Л. Релігієзнавство: Навчальний посібник / За ред. Л. Мозгового, О. Бучми. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 264 с.
12. Сидоренко О. Релігієзнавство. Підручник / О. Сидоренко. – К.: 2008. – 470 с.
13. Черній А. Релігієзнавство : підручник / А. Черній. — К. : Академвидав, 2008. — 400 с.
14. Харьковщенко Є. Релігієзнавство: Підручник / Є. Харьковщенко. – Х., 2007. – 379 с.
15. Щерба С. Філософія. Підручник / С. Щерба. – К.: Кондор, 2007.

Допоміжна

1. Аблеев С.Р. Философия в схемах и таблицах.-М., Высшая школа, 2004.
2. Академічне релігієзнавство. – К., 2000.
3. Андрущенко В. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: Підручник / В.

- Андрущенко, Л. Губерський, М. Михальченко. – К.: Генеза, 2006. – 656 с.
4. Андрущенко В. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посіб. / В. Андрущенко, Г. Волинка, Н. Мозгова та ін. за ред. Г. Волинки. – К.: Каравела, 2009.
  5. Андрущенко В. Історія соціальної філософії. – К., Тандем, 2000.
  6. Арутюнов В.Ф. Філософія (навч.-метод. посібник для самостійного вивчення) -К., КНЗУ, 2001.
  7. Бичко А. Історія філософії. Підручник.-Либідь, 2001.
  8. Присухін С. Філософія: [Навчальний посібник]. – К., 2008. - 361 с.
  9. Бичко І. В. Філософія: Курс лекцій. - К., 2003.
  10. Причепій Є. М., Черній А. М., Чекаль Л. А. Філософія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. — К.: Академвидав, 2005. — 592 с.
  11. Кислюк К. Релігієзнавство / К. Кислюк, О. Кучер. – К.: Кондор, 2004. – 646 с.
  12. Бичко І. Філософія. Підручник / І. Бичко. – К., 2006. – 656 с.
  13. Касьян В. Філософія: відповіді на питання екзаменаційних білетів: Навч. посіб. / В. Касьян. – К.: Знання, 2008. – 347 с.
  14. Блощинська В.А. Етика. Практикум. – К., 2005.
  15. Лешан В. Історія християнства в Україні / В. Лешан, Ю. Звенигородська. – Чернівці: Рута, 2007. – 120 с.
  16. Бойченко І.В. Філософія історії. -К.,2000.
  17. Бойченко І. Філософія історії / І. Бойченко, М. Горлач, І. Жиленкова, Є. Мануйлов. – К.: Прапор, 2006. – 656 с.
  18. Борев Ю.Б. Эстетика.: В 2-х т. 5-е изд., доп. – Смоленск, 1997.
  19. Бублик С.А. Релігієзнавство: навчальний посібник. - К.,1998.
  20. Гах Є.М. Етика ділового спілкування. – К.,2005.
  21. Горлач М.І. Філософія: підручник. - Харків, 2000.
  22. Горський В.С. Історія української філософії. Навч.посіб. - К., 2001
  23. Гусєв В.І. Історія західноєвропейської філософії XV XVII ст. Курс лекцій. – К., 1994.
  24. Еришев А.А. Религиоведение.- МАУП, 2003.
  25. Естетика. Навч. посіб. За ред. Лозового В.О. – К.,2003.
  26. Етика. Навч. посіб. / Аболіна Т., Єфименко В. та ін. – К.,1992.
  27. Етика. Навч. посіб. За ред. В.О.Лозового. – К., 2002.
  28. Єрмоленко А.М. Комунікативна практична філософія. Підручник. – К.,1999.
  29. Кримський С. Про софійність, правду, смисли людського буття: Збірник науково-публіц. і філософських статей / С. Кримський. – К., 2010.
  30. Левчук Л.Т. Естетика. Підручник. – К., Вища школа, 1997.
  31. Левчук Л.Т., Оніщенко Р.І. Основи естетики. Навч. посіб. – К.,2000.
  32. Малахов В. Етика. Курс лекцій. – К.,2002.
  33. Надольний І.Ф. Філософія: посібник.-К., 1999, 2000,2004.
  34. Нестеренко В.І. Вступ до філософії: онтологія людини. – К., 1995.
  35. Петрушенко В.Л., Петрушенко О.П., Скалецький М.П. Релігієзнавство. – Л., 2004.
  36. Петрушенко В.П. Практикум з філософії. Навчальний посібник.- Новий світ, 2003.

- 37.Петрушенко В.П.Основи філософських знань. Посібник- Новий світ, 2003.
- 38.Причепій Є.М. Філософія: посібник.- К., 2001, 2003.
- 39.Религиоведение: Учебное пособие для высших учебных заведений. - Х., 2002.
- 40.Религиоведение: Учебное пособие для высших учебных заведений. /К.В.Кислюк. О.Н.Кучер -К., 2004.
- 41.Релігієзнавство: Навч. посібник / За ред. М. Ф. Рибачука. - К., 1999.
- 42.Релігієзнавство: Навчальний посібник/ А.Г.Баканурський та інші. -К., 2004.
- 43.Релігієзнавство: Навчальний посібник/ За ред. В.І. Лубського. - К., 2000.
- 44.Релігієзнавство: Підручник / За ред. В. І. Лубського. - К., 2000.
- 45.Сморж Л.О. Естетика: Навч. посіб. – К., Кондор, 2005.
- 46.Стоян Т.А. Діловий етикет: моральні цінності і культура поведінки бізнесмена. – К.,2004.
- 47.Сучасна західна філософія: течії і напрямки. Хрестоматія / Лях В., Пазинок В. – К., 1996.
- 48.Федів Ю.О., Мозгова Н.Г. Історія української філософії. - Україна, 2000.
- 49.Філософія. Світ людини: Курс лекцій / Табаковський В.Г., Булатов М.О., Хамітов Н.В. – К., 2003.
- 50.Філософія: Курс лекцій / за редакцією І.Ф.Надольного. – Київ, 2000.
- 51.Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. - К.: Книга, 2005. - 528 с.
- 52.Філософський енциклопедичний словник.- К., 2002
- 53.Хамітов Н. Історія філософії. Проблема людини та її меж: Навч. посіб. / Н. Хамітов, Л. Гармаш, С. Крилова. – К.: КНТ, Центр навч. літ-ри, 2006.
- 54.Черний А. Релігієзнавство.- Академія, 2003.
- 55.Читанка з історії філософії – під редакцією Волинки Г.І. Книга 1, Книга VI. – К., 1992.
- 56.Щерба С.П.Філософія: короткий виклад. Навчальний посібник. - Кондор, 2004.
- 57.Эстетика: Словарь / Под общ. Ред. А.А. Беляева и др..- М.,1989.
- 58.Этика и эстетика. Сост. Пальм Н.Д. – Харьков. ИД «ИНЖЕК», 2004.
- 59.Ярошовець В. Історія філософії: Підручник / В. Ярошовець, І. Бичко, В. Бугров та ін.; за ред. В. Ярошовця. – К.: Центр учбової літератури, 2010. - 648 с.
- 60.Ярошовець В. Історія філософії: Словник / За заг. ред. В. Ярошовця. – К.: Знання України, 2005. – 1200 с.

12. Інформаційні ресурси

<http://www.filosof.com.ua> Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України .
<http://elibrary.nubip.edu.ua/2579/1/Філософія.pdf> Причепій Є. М., Черній А. М., Чекаль Л. А. Філософія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. — К.: Академвидав, 2005. — 592 с.
<http://uars.info> Українське Релігієзнавство. Бюлетень Української Асоціації релігієзнавців і Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г. Сковороди НАН України